EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

VIITE Asia: HE 17/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Syyttäjälaitoksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ASIA Lausunto edellä mainitusta lakiehdotuksesta

LAUSUNNONANTAJA

Itä-Suomen syyttäjänviraston puolesta johtava kihlakunnansyyttäjä Ossi Jukarainen

LAUSUNTO

Itä-Suomen syyttäjänvirasto on yhden viraston mallin kannalla. Lakiehdotukseen sisältyy kuitenkin epäkohtia, joista kiinnitän tässä lausunnossani huomiota

- johtavien aluesyyttäjien ja apulaispäälliköiden tehtävien määräaikaisuuteen sekä
- lain voimaantulon epätarkoituksenmukaisen kireään aikatauluun.

Johtavan aluesyyttäjän ja apulaispäällikön asema

Lakiehdotuksen mukaan johtavan aluesyyttäjän virat olisivat määräaikaisia. Hallituksen esityksen perustelut eivät kuitenkaan ole siltä osin vakuuttavia eivätkä ainakaan johdonmukaisia. Perustelujen mukaan johtavan aluesyyttäjän määräaikaisuus edistäisi

johtamistehtävien hoitamista. Toisaalta kaikki valtakunnansyyttäjän toimiston päällikkötehtävät perustuisivat kuitenkin vakinaisiin virkoihin.

Johtavan aluesyyttäjän virkaan liittyy lainkäyttövaltaa, minkä tulee olla riippumatonta. Riippumattomuuden toteutuminen edellyttää tällaisten virkojen vakinaistamista.

Johtavien aluesyyttäjien määräaikaisuus on myös ainakin periaatteellisesti ongelmallista heidän lähiesimiehensä, valtakunnansyyttäjän nimitysvallan näkökulmasta.

Edellä johtavan aluesyyttäjän osalta lausumani koskee myös apulaispäälliköiden tehtäviä, joiden tulisi myös perustua vakinaisiin virkoihin.

Apulaispäälliköiden aseman osalta viittaan lisäksi Suomen syyttäjäyhdistyksen lausunnon liitteenä olevaan professori Olli Mäenpään lausuntoon, jossa tehtävämääräyksiä on pidetty virkamieslainsäädännön kannalta ongelmallisena.

Mikäli syyttäjälaitoksen esimiestehtävien vakinaisuus/määräaikaisuus toteutetaan lakiluonnoksen mukaisesti korostaa se liiaksi valtakunnansyyttäjän jo tällä hetkellä vahvaa asemaa entisestään.

Uudistuksessa ei ole kysymys vain teknisistä muutoksista. Lakiluonnos pitää sisällään vallan keskittymistä. Laista ja asetuksesta on tulossa hyvinkin yleisluonteisia. Toimintojen kannalta keskeisistä asioista on tarkoitus säätää syyttäjälaitoksen työjärjestyksellä, jonka vahvistaa valtakunnansyyttäjä.

Johtamisjärjestelmän selkeyttä ja toimivuutta silmällä pitäen keskushallinnon tulisi keskittyä strategiseen johtamiseen samalla kun operatiivinen johtaminen tulisi jäädä paikallistasolle. Uhkana on nyt operatiivisen johtamisen siirtyminen vallan keskittymisen seurauksena liiaksi keskushallinnolle, jolloin alueiden erilaisten olosuhteiden merkitys toimintojen järjestämisessä paikallistasolla voi hämärtyä.

Edellä selostamassani tilanteessa johtamisjärjestelmän toimivuus edellyttää johtavien aluesyyttäjien ja apulaispäälliköiden vahvaa asemaa. Se taas edellyttää näiden esimiestehtävien järjestämistä vakinaisilla viroilla.

Selvyyden vuoksi totean, että syyttäjälaitoksen kaikki lainkäyttövirat ja päällikkövirat tulisi olla vakinaisia.

Lain voimaantulo

Lain voimaantulon aikataulu on epätarkoituksenmukaisen kireä. Syyttäjälaitoksessa ei ole tällä hetkellä sellaisia ongelmia, jotka edellyttäisivät näin äärimmäisen kireään aikatauluun sitoutumista. Paikallistasolla tarvitaan ainakin jonkin verran aikaa asioiden suunnitteluun henkilövalintojen jälkeen ja lisäksi tulisi huolehtia henkilöstön sitouttamisesta uudistukseen. Lakiluonnoksen mukainen lain voimaantuloajankohta ei sitä mahdollista. Lakiuudistuksen voimaantuloa tulisi siirtää vuoden 2019 puolelle.

Mikkelissä 9.4.2018

Ossi Jukarainen
Johtava kihlakunnansyyttäjä
Itä-Suomen syyttäjänvirasto